

Жасөспірімдердің жүктілігі

Жасөспірімдердің жүктілігі-бұл қоғамның назарын қажет ететін маңызды мәселе. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы [дамұшы](#) елдерде жыл сайын 15 пен 19 жас аралығындағы 12 миллион қыз және кемінде 777 000 қыз 15 жасқа толмай босанатынын атап өтті. Жасөспірімдер арасындағы жағандық туу коэффициенті 2021 жылы 1000 жасөспірім қызға 42 босануды құрады.

[БҰҰ-ның халық саны саласындағы қорының](#) бағалауы бойынша (зерттеу 2019 ж) Қазақстанда орта есеппен 100 қыздың үшеуінде 15-19 жаста жүктілік тіркеледі. Барлық жасөспірімдердің жүктілігінің 15%-ы түсік жасатумен аяқталады. Сауалнамаға қатысқан 15-19 жастағы жасөспірімдердің 45%-ы жыныстық жолмен берілетін инфекциялардан қалай қорғану керектігін білмейді.

"Ерте жүктілік, бұл 14 жастан 18 жасқа дейінгі адамның даму кезеңіндегі жүктілік. Бұл уақытта жыныстық жетілу әлі аяқталған жоқ. Жасөспірімдердің жүктілігі ерекше түрде жүреді және ана мен бала үшін асқыну қаупінің жоғарылауымен бірге жүреді. Бұған мерзімінен бұрын босану, шала туылу, жаңа туған нәрестенің салмағы аз, баланың өсуі мен дамуы проблемалары кіруі мүмкін. Жасөспірімдер денесі даму процесінде, ал мүшелер жүктілік пен босану үшін жеткілікті жетілмеген болуы мүмкін. Мысалы, жас ананың сүйектері әлі де қалыптасу процесінде болуы мүмкін, бұл босану процесін қиындатады және тіпті қауіпті етеді", — дейді **Наталья Рахалская, жоғары санатты дәрігер, Қоғамдық денсаулық сақтау магистрі, қазақстандық жыныстық және репродуктивті денсаулық қауымдастығының президенті және Денсаулық Ұлттық қауымдастығының сарапшысы.**

ҚР Денсаулық сақтау министрлігінің [статистикасы](#) бойынша 2023 жылдың 11 айында 18 жасқа дейінгі 2105 қыз жүкті болды. Жүкті болған жасөспірімдердің ең көп саны Түркістан, Маңғыстау, Алматы облыстарында тіркелген. 18 жасқа дейінгі босану саны 1411 құрады.

Жасөспірімдердің жүктілігін аяқтаудың екі жолы болуы мүмкін: түсік түсіру немесе босану. Жүктілікті тоқтату қан кету, жатыршілік инфекциялар, жатырдың немесе басқа органдардың зақымдануы сияқты асқыну қаупін арттыруы мүмкін.

Мәдени және әлеуметтік жағдайларға байланысты жасөспірім түсік жасату процедурасынан кейін сотталуға, оқшаулануға, отбасымен және достарымен қарым-қатынаста қиындықтарға тап болуы мүмкін.

Ерте жүктіліктің психологиялық компоненті де маңызды. Жасөспірімдердің жүктілік фактісі кешігіп жүзеге асырылады. Бірінші реакция-есеңгіреу, кінә, шатасу, қорқыныш, дүрбелең және үрей. Әрдайым дерлік жасөспірімдердің жүктілігі жоспарланбаған құбылыс, сондықтан көбінесе жағымсыз.

"Қызының жүкті екендігі туралы жаңалық, ата-ана үшін шок. Бірақ эмоцияларға уақыт қалмайды, өйткені қызы көмекке мұқтаж. Сондықтан, ең алдымен, барлық қалалық емханалардың жанындағы жастар денсаулық орталықтарында қабылдайтын акушер-гинекологқа жүгіну қажет. Толық тексеруден өтіп, қыздың денсаулығына қауіп төндіретін барлық факторларды бағалап, дана шешім қабылдаңыз", — деп атап өтті **Наталья Рахальская.**

Моральдық-жыныстық тәрбие отбасында басталады, онда ата-аналар өздерінің мінез-құлқы, қарым-қатынасы және дұрыс мінез-құлықты модельдеу арқылы адамгершілік пен сексуалдылыққа қатысты құндылықтары мен сенімдерін жеткізеді.

Баланың жыныстық тәрбиесі, ең алдымен, ата-аналарға, олардың жасөспіріммен ортақ тіл табу қабілетіне, тыңдау және есту қабілетіне байланысты. Балаларды асығыс әрекеттерден қорғау үшін баламен интимдік өмір және контрацепция әдістері туралы сөйлесуден тартынбаңыз. Балаңызбен достық қарым-қатынаста болуға, оның жеке өміріндегі өзгерістерден хабардар болуға және қажет болған жағдайда дана кеңестерге көмектесуге немесе моральдық жағынан қолдау көрсетуге тырысқан дұрыс.

Мектеп балаларды ересек өмірге дайындауы керек. Бүгінгі таңда мектептердегі адам ағзасының физиологиясының ерекшеліктері туралы жыныстық ағартудың барлық сұрақтары биология пәні аясында өткізіледі, бірақ бұл жеткіліксіз. Мектептен жасөспірімдердің денсаулығына деген құнды көзқарасын қалыптастыру үшін репродуктивті денсаулық негіздері туралы жеке пәнді енгізу қажет. Жоспарланбаған жүктіліктің алдын алу, контрацепция, жыныстық жолмен берілетін инфекциялардың алдын алу және АИТВ инфекциясы туралы хабардар ету үшін репродуктивті денсаулыққа қатысты әртүрлі мәселелер бойынша сарапшыларды шақыру.

"Жоспарланбаған жүктілік ауыр зардаптарға әкелуі мүмкін және сіздің өміріңізді өзгертуі мүмкін. Сондықтан жауапты шешімдер қабылдау және жыныстық және репродуктивті денсаулық туралы хабардар болу маңызды", — деп **қорытындылады сарапшы.**